

PROGRAM KURSU SPECJALISTYCZNEGO
DIAGNOSTYKA ULTRASONOGRAFICZNA
W POŁOŻNICTWIE I GINEKOLOGII
dla położnych

Program został zatwierdzony przez Ministra Zdrowia w dniu 23.11.2022r.

Warszawa 2022

PROGRAM PRZYGOTOWANY PRZEZ ZESPÓŁ PROGRAMOWY W SKŁADZIE¹:

- 1) **dr n. o zdr. Dorota Matuszyk – Przewodnicząca Zespołu;** położna specjalista w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego, Pracownia Podstaw Opieki Położniczej Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum w Krakowie, Konsultant wojewódzki w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego i położniczego dla województwa małopolskiego;
- 2) **dr hab. n. med. Michał Ciebiera, prof. CMKP** – specjalista położnictwa i ginekologii; specjalista endokrynologii ginekologicznej i rozrodczości, II Klinika Położnictwa i Ginekologii Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie;
- 3) **mgr pol. Magdalena Rudzińska** – położna posiadająca Certyfikat Londyńskiej Fundacji Medycyny Płodowej (The Fetal Medicine Foundation), członek Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego; wieloletni wykładowca na kursach z zakresu ultrasonografii w położnictwie i ginekologii, Centrum Medyczne „Żelazna” sp. z o. o. Szpital Specjalistyczny św. Zofii w Warszawie;
- 4) **mgr pol. Marta Łukasz** – położna specjalista w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego, koordynator ds. szkoleń z zakresu ultrasonografii w Ośrodku Kształcenia Podyplomowego Kadr Medycznych; Centrum Medyczne „Żelazna” sp. z o. o. Szpital Specjalistyczny św. Zofii w Warszawie.

RECENZENCI PROGRAMU:

- 1) **dr hab. n. o zdr. Grażyna Iwanowicz-Palus, prof. uczelni** – Konsultant krajowy w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego i położniczego, Katedra Rozwoju Położnictwa Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny w Lublinie;
- 2) **dr hab. n. med. Beata Pięta, prof. UM** - Konsultant wojewódzki w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego i położniczego dla województwa wielkopolskiego, Zakład Praktycznej Nauki Położnictwa Katedra Zdrowia Matki i Dziecka Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny w Poznaniu, Prezes Polskiego Towarzystwa Położnych.

---

¹ Powołany Zarządzeniem Dyrektora Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych Nr 11/22 z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw Opracowania Programu Kształcenia Podyplomowego

1. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

Rodzaj kształcenia

Kurs specjalistyczny jest to rodzaj kształcenia, który zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. *o zawodach pielęgniarki i położnej* (Dz. U. z 2022 poz. 551, z późn. zm.) ma na celu uzyskanie przez pielęgniarkę lub położną wiedzy i umiejętności do wykonywania określonych czynności zawodowych przy udzielaniu świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych lub rehabilitacyjnych.

Efekty uczenia się wskazane w programie kursu specjalistycznego *Diagnostyka ultrasonograficzna w położnictwie i ginekologii dla położnych* są dla organizatora i uczestnika kształcenia obowiązkowym elementem programu. Osiągnięcie wskazanych efektów gwarantuje, że każdy uczestnik kursu specjalistycznego będzie posiadać takie same kwalifikacje, niezależnie od miejsca ukończenia kształcenia, podmiotu organizującego kształcenie oraz systemu kształcenia.

Cel kształcenia.

Przygotowanie położnej do udzielania świadczeń zdrowotnych w zakresie diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie i ginekologii w szczególności wstępnej oceny narządów jamy brzusznej oraz miednicy mniejszej i narządu rodniczej kobiety (w tym ciężarnej, rodzącej i położnicy), z zachowaniem zasad etyki zawodowej.

Czas trwania kształcenia

Łączna liczba godzin przeznaczonych na realizację programu kursu specjalistycznego w kontakcie z wykładowcą/opiekunem stażu wynosi 200 godzin dydaktycznych w tym:

Liczba godzin teorii – 70 godzin dydaktycznych;

Liczba godzin stażu – 130 godzin dydaktycznych.

Organizator kształcenia w porozumieniu z kierownikiem kursu, ma prawo dokonać modyfikacji czasu trwania zajęć teoretycznych. Oznacza to, że 90% łącznej liczby godzin przeznaczonych na realizację programu nie podlega zmianie. Wskazane 10%, co stanowi nie więcej niż 20 godzin, może być wykorzystane na samokształcenie.

Sposób organizacji

Za przebieg i organizację kursu specjalistycznego odpowiedzialny jest organizator kształcenia.

Planując realizację kształcenia, organizator powinien:

1. Opracować regulamin organizacyjny kursu specjalistycznego, który w szczególności określa:

- organizację;
- zasady i sposób naboru osób;
- prawa i obowiązki osób uczestniczących;
- zakres obowiązków kadry dydaktycznej prowadzącej nauczanie teoretyczne i praktyczne;
- zasady przeprowadzenia egzaminu końcowego.

2. Powołać kierownika kursu specjalistycznego.

Do zadań kierownika kursu oprócz zadań określonych w przepisach Ministra Zdrowia z tego zakresu powinno należeć:

- współdecydowanie o doborze kadry dydaktycznej;
- przedstawienie uczestnikom kursu: celu, programu i organizacji kształcenia;
- ocenianie placówek szkolenia praktycznego wg specyfiki i organizacji zajęć;
- pomaganie w rozwiązywaniu problemów;
- udzielanie indywidualnych konsultacji uczestnikom kursu;
- zbieranie i analizowanie opinii o przebiegu kursu.

3. Przeprowadzić postępowanie kwalifikacyjne.

4. Powołać wykładowców posiadających kwalifikacje określone w programie kursu.

5. Powołać w uzgodnieniu z kierownikiem kursu opiekunów szkolenia praktycznego, którzy powinni być merytorycznymi pracownikami placówek, w których odbywa się szkolenie praktyczne. Do zadań opiekuna szkolenia praktycznego należy:

- instruktaz wstępny (zapoznanie z celem szkolenia praktycznego z organizacją pracy, wyposażeniem placówki, jej personelem, zakresem udzielanych świadczeń i in.);
- instruktaz bieżący (organizacja i prowadzenie zajęć, kontrola nad ich prawidłowym przebiegiem, pomoc w rozwiązywaniu problemów i in.);
- instruktaz końcowy (omówienie i podsumowanie zajęć, zaliczenie świadczeń zdrowotnych określonych w programie kształcenia, ocena uzyskanych wiadomości i umiejętności).

6. Zapewnić bazę dydaktyczną do szkolenia teoretycznego, dostosowaną do liczby uczestników kursu.

7. Zapewnić środki dydaktyczne, o których mowa w programie poszczególnych modułów.

8. Dobrać placówki stażowe zgodnie z planem nauczania, w których możliwe będzie zdobywanie umiejętności niezbędnych do wykonywania określonych świadczeń zdrowotnych.

9. Posiadać wewnętrzny system monitorowania jakości kształcenia.

Sposób sprawdzania efektów uczenia się

W toku realizacji programu przewiduje się ocenianie:

- Bieżące – rozumiane jako zaliczanie poszczególnych modułów (sprawdzenie stopnia opanowania wiedzy i umiejętności będących przedmiotem nauczania teoretycznego i praktycznego, w tym świadczeń zdrowotnych przewidzianych w programie kształcenia).
- Końcowe – zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. *o zawodach pielęgniarstwa i położnictwa* (Dz.U. z 2022 poz. 551, z późn. zm.) kurs specjalistyczny kończy się egzaminem teoretycznym, przeprowadzonym w formie pisemnej lub ustnej albo egzaminem praktycznym.

Rodzaj egzaminu i formę egzaminu teoretycznego ustala organizator kształcenia, z uwzględnieniem zakresu, w jakim prowadzony jest kurs specjalistyczny.

2. OGÓLNE EFEKTY UCZENIA SIĘ

Zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego *Diagnostyka ultrasonograficzna w położnictwie i ginekologii dla położnych* otrzymuje położna, która:

1) w zakresie wiedzy posiada:

- specjalistyczną wiedzę z zakresu podstaw fizycznych i technicznych ultrasonografii;
- wiedzę o możliwościach obrazowania za pomocą ultrasonografii przy różnych drogach dostępu z zastosowaniem nowoczesnej aparatury do diagnostyki ultrasonograficznej;
- wiedzę o zasadach wykonywania badania ultrasonograficznego narządów jamy brzusznej;
- specjalistyczną wiedzę w zakresie ultrasonografii w położnictwie i ginekologii;
- znajomość specyfiki wykonywania badania ultrasonograficznego w położnictwie i ginekologii;
- aktualną wiedzę o technikach wykonywania i zasadach asystowania przy zabiegach wykonywanych przy użyciu ultrasonografii;
- wiedzę o zasadach opisu i interpretacji diagnostyki ultrasonograficznej ciąży pojedynczej i wielopłodowej;
- wiedzę o zastosowaniu badania ultrasonograficznego w diagnostyce niepłodności;
- wiedzę o zasadach wykonywania oceny i dokumentowania badania serca płodu za pomocą różnych technik ultrasonograficznych;
- znajomość regulacji prawnych i norm etycznych odnoszących się do udzielania specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w zakresie diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie i ginekologii.

2) w zakresie umiejętności potrafi:

- dokonać wstępnej oceny ultrasonograficznej narządów jamy brzusznej oraz opisać wynik badania;
- różnicować anatomię ultrasonograficzną narządu rodniego w różnych okresach życia kobiety i wstępnie interpretować podstawowe wyniki badań ultrasonograficznych;
- rozpoznawać wczesną ciążę i jej umiejscowienie oraz oceniać prawidłowość rozwoju pęcherzyka ciążowego, a także wiek ciążowy, masę, dojrzałość płodu i jego położenie;
- wykonać badanie ultrasonograficzne ciąży niskiego ryzyka, oceniać prawidłowość jej rozwoju, wielkość płodu, wykluczać duże wady anatomiczne płodu, oceniać stan płodu i popłodu oraz opisać wynik tego badania;
- dokonać wstępnej oceny płodu i struktur w jego otoczeniu oraz pogłębionej oceny serca płodu, układu krążenia i innych struktur płodu za pomocą różnych technik ultrasonograficznych;
- wykonać badanie ultrasonograficzne w ginekologii w ocenie nieprawidłowych zmian w zakresie narządu rodniego;
- interpretować podstawowe wyniki badań ultrasonograficznych z wykorzystaniem techniki przezpochwowej, przezodbytniczej i przezbrzuszej w położnictwie i ginekologii;

- określić, zarówno stany kliniczne, jak i obrazy ultrasonograficzne, które są wskazaniem do wykonania konsultacyjnego badania ultrasonograficznego lub hospitalizacji oraz aktywnie uczestniczyć w interdyscyplinarnym zespole opieki zdrowotnej w zakresie oceny i interpretacji wyników badań ultrasonograficznych;
- korzystać z aktualnej wiedzy w zakresie położnictwa i ginekologii, a w szczególności w zakresie diagnostyki ultrasonograficznej dla zapewnienia wysokiego poziomu opieki nad kobietą;
- stosować zasady etyki ogólnej i zawodu oraz prawa pacjenta w świadczeniu opieki nad kobietą w różnym okresie życia i stanie zdrowia, wymagającą przeprowadzenia badania ultrasonograficznego.

3) w zakresie kompetencji społecznych:

- współpracuje z członkami zespołu terapeutycznego w zakresie diagnostyki ultrasonograficznej;
- ponosi odpowiedzialność za przeprowadzane badanie ultrasonograficzne;
- krytycznie ocenia własne kompetencje w zakresie przeprowadzanej diagnostyki ultrasonograficznej;
- systematycznie aktualizuje wiedzę i nabywa nowe umiejętności w zakresie diagnostyki ultrasonograficznej;
- wykazuje właściwe relacje interpersonalne oraz zdolność empatii i udzielania wsparcia kobietom przeżywającym kryzys w związku z rozpoznaniem wynikającym z przeprowadzonego badania ultrasonograficznego;
- szanuje godność i autonomię pacjentki bez względu na jej wiek, niepełnosprawność, orientację seksualną oraz pochodzenie narodowe i etniczne.

3. SZCZEGÓŁOWE EFEKTY UCZENIA SIĘ

W zakresie wiedzy uczestnik kursu:

- W1. omawia podstawy fizyczne fal ultradźwiękowych;
- W2. zna i rozumie zasadę obrazowania ultradźwiękowego;
- W3. zna aparaturę stosowaną w badaniach ultrasonograficznych;
- W4. zna zastosowanie ultradźwięków w badaniu przepływu krwi;
- W5. omawia zasady rozchodzenia się fal ultradźwiękowych i wpływ ultradźwięków na tkanki;
- W6. rozumie zjawisko artefaktów w badaniu ultrasonograficznym;
- W7. omawia bezpieczeństwo badań ultrasonograficznych;
- W8. omawia i różnicuje anatomie ultrasonograficzną narządów jamy brzusznej;
- W9. zna zasady opisu badania i prowadzenia dokumentacji w diagnostyce ultrasonograficznej narządów jamy brzusznej;
- W10. integruje informacje dotyczące przeszłego i obecnego stanu zdrowia pacjenta z przeprowadzanym badaniem ultrasonograficznym narządu rodowego;
- W11. zna Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ginekologii;

- W12. omawia metody obrazowania ultrasonograficznego wykorzystywane w ginekologii;
- W13. zna zasady oceny podstawowych wyników badań ultrasonograficznych z zastosowaniem technik obrazowania dopplerowskiego w diagnostyce nieprawidłowości w obrębie przydatków i błony śluzowej macicy;
- W14. przedstawia zasady przygotowania kobiety do badania ultrasonograficznego narządu rodniego w zależności od drogi dostępu (przezpochwowa, przezodbytnicza, przezbrzuszna);
- W15. opisuje zasady wykonania badania ultrasonograficznego narządu rodniego w zależności od drogi dostępu (przezpochwowa, przezodbytnicza, przezbrzuszna);
- W16. omawia i różnicuje anatomię ultrasonograficzną narządu rodniego kobiety w wieku rozwojowym (badanie przezbrzuszne, ewentualnie przezodbytnicze), rozrodczym, menopauzalnymi pomenopauzalnym;
- W17. omawia charakter obrazowania narządu rodniego w zależności od dnia cyklu miesięczkowego i okresu życia kobiety;
- W18. opisuje zastosowanie badania ultrasonograficznego w diagnostyce niepłodności;
- W19. omawia i różnicuje obrazy badania ultrasonograficznego w przypadku ciąży ektopowej o różnej lokalizacji;
- W20. zna błędy pomiarowe i diagnostyczne w ginekologii oraz ich źródła;
- W21. zna zasady wykonywania inwazyjnych procedur diagnostycznych i leczniczych w ginekologii z zastosowaniem ultrasonografii;
- W22. omawia zasady asystowania przy zabiegach ginekologicznych wykonywanych pod kontrolą ultrasonografii;
- W23. omawia charakter obrazowania w zakresie nieprawidłowości narządu rodniego;
- W24. zna zasady oceny wyników badań ultrasonograficznych w ginekologii;
- W25. przedstawia zasady opisu badania ultrasonograficznego w ginekologii;
- W26. omawia sytuacje w ginekologii, w których należy wykonać konsultacyjne badanie ultrasonograficzne bądź też skierować pacjentkę do szpitala;
- W27. zna standard przeprowadzania badania ultrasonograficznego u kobiety ciężarnej dla każdego trymestru ciąży wg rekomendacji Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ciąży o przebiegu prawidłowym;
- W28. omawia metody obrazowania ultrasonograficznego wykorzystywane w położnictwie;
- W29. omawia i różnicuje anatomię ultrasonograficzną płodu adekwatną dla wieku ciążowego;
- W30. zna sposoby dokonywania pomiarów w położnictwie w poszczególnych trymestrach ciąży;
- W31. opisuje metody monitorowania stanu płodu przy pomocy diagnostyki ultrasonograficznej – ocena przepływów w naczyniach krwionośnych, profil biofizyczny płodu;
- W32. omawia charakterystykę ultrasonograficzną w zakresie anatomii prawidłowej popłodu, macicy, w tym szyjki oraz układu naczyń macicznych, w każdym trymestrze ciąży;
- W33. omawia standardy wykonywania badania serca płodu za pomocą różnych technik ultrasonograficznych w oparciu o rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) oraz Sekcji Echokardiografii i Kardiologii Prenatalnej Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego (PTU);

- W34. zna i rozumie założenia diagnostyki prenatalnej w oparciu o aktualne rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników PTGiP, International Society of Ultrasound in Obstetrics and Gynecology (ISUOG), The Fetal Medicine Foundation (FMF), Sekcji Echokardiografii i Kardiologii Prenatalnej Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego (PTU);
- W35. zna i rozumie wskazania oraz procedurę postępowania w przypadku inwazyjnej diagnostyki prenatalnej w oparciu o rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP), International Society of Ultrasound in Obstetrics and Gynecology (ISUOG), The Fetal Medicine Foundation (FMF);
- W36. omawia i różnicuje obrazy badania ultrasonograficznego w patologii ciąży, m.in. ograniczenie wewnątrzmacicznego wzrastania płodu, zagrażający poród przedwczesny, niedokrwistość, mało-/wielowodzie, wady strukturalne;
- W37. zna i potrafi scharakteryzować sytuacje położnicze, podczas badania ultrasonograficznego, wymagające skierowania kobiety ciężarnej na badanie konsultacyjne lub hospitalizacji;
- W38. przedstawia zasady opisu i interpretacji badania ultrasonograficznego w ciąży, zarówno w ciąży pojedynczej jak i wielopłodowej;
- W39. przedstawia techniki wykonywania i zasady asystowania przy zabiegach wykonywanych w ciąży, pod kontrolą ultrasonograficzną;
- W40. zna ograniczenia diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie;
- W41. zna regulacje prawne i zasady etyczne w zakresie diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie;
- W42. wymienia wskazania do wykonywania badania ultrasonograficznego w trakcie porodu (zahamowanie postępu porodu w przebiegu I i II okresu porodu);
- W43. omawia techniki wykonania badania ultrasonograficznego podczas porodu oraz możliwości zastosowania badania przezbrzusznego i przezkroczonego;
- W44. opisuje sposób przygotowania rodzącej do badania ultrasonograficznego w trakcie porodu;
- W45. zna pojęcie kąta progresji i rozumie zależność kąta progresji w II okresie porodu a czasem urodzenia dziecka;
- W46. omawia zalety ultrasonografii przezkroczonej i przezbrzuszej jako nowoczesnej, obiektywnej, powtarzalnej i nieinwazyjnej techniki oceny zawansowania główki w kanale rodny oraz jej ustawienia i ułożenia;
- W47. porównuje wynik badania z zastosowaniem aparatury ultrasonograficznej w przebiegu porodu z wynikiem badania palpacyjnego (per vaginam) przy dużym przedgłowie utrudniającym ocenę sytuacji położniczej;
- W48. zna zasady wykonywania badania ultrasonograficznego narządu rodny kobiety w okresie połogu;
- W49. zna wskazania do wykonania badania ultrasonograficznego we wczesnym połogu (diagnostyka krwawień po porodzie, diagnostyka zapalenia błony śluzowej macicy ocena blizny po cięciu cesarskim, powikłania pooperacyjne);
- W50. wie jakie są ograniczenia badania ultrasonograficznego kilka dni/tygodni po porodzie;
- W51. omawia zasady obrazowania macicy po zakończonym połogu;
- W52. zna zasady oceny objętości moczu zalegającego w pęcherzu moczowym po mikcji.

W zakresie umiejętności uczestnik kursu potrafi:

- U1. przygotowuje stanowisko pracy do przeprowadzenia badania ultrasonograficznego, przygotowuje sprzęt i pacjentkę do badania;
- U2. przestrzega zasad dotyczących bezpieczeństwa badań ultrasonograficznych;
- U3. rozpoznaje artefakty obrazu ultrasonograficznego;
- U4. dokonuje podstawowych pomiarów: odległości, obwodu, powierzchni, objętości;
- U5. posługuje się podstawowymi funkcjami korekty obrazu;
- U6. weryfikuje techniki zapisu, konwersji obrazu w zależności od warunków badania ultrasonograficznego;
- U7. wykonuje badanie ultrasonograficzne narządów jamy brzusznej, dokonując wyboru właściwej techniki badania ultrasonograficznego i doboru odpowiedniej głowicy ultrasonograficznej;
- U8. określa orientację przestrzenną obrazu ultrasonograficznego i ocenia strony ciała na obrazie ultrasonograficznym;
- U9. rozpoznaje i ocenia zbiorniki płynu w jamie brzusznej z wyróżnieniem miednicy mniejszej;
- U10. dokonuje wstępnej oceny i opisuje wynik badania ultrasonograficznego narządów jamy brzusznej;
- U11. rozpoznaje sytuacje, w których powinno się wykonać konsultacyjne badanie ultrasonograficzne jamy brzusznej;
- U12. prowadzi dokumentację w diagnostyce ultrasonograficznej jamy brzusznej zgodnie z obowiązującymi zasadami i zaleceniami opisów badań ultrasonograficznych oraz stosowaną terminologią w tym zakresie;
- U13. przeprowadza wywiad z pacjentem lub jego przedstawicielem ustawowym i/lub zapoznaje się z dokumentacją medyczną, w celu zebrania odpowiednich informacji dotyczących historii choroby pacjenta;
- U14. wyjaśnia pacjentowi badanie i związane z nim procedury, odpowiada na pytania i wyjaśnia jego wątpliwości pacjenta;
- U15. przygotowuje kobietę i sprzęt do badania ultrasonograficznego narządu rodowego w zależności od drogi dostępu (przezbrzuszną, przezpochwową, przezkroczoową, przezodbytniczą) z zachowaniem zasad aseptyki;
- U16. stosuje odpowiednie pomoce do pozycjonowania pacjenta, aby osiągnąć najkorzystniejsze warunki anatomiczne do prawidłowego przeprowadzenia badania ultrasonograficznego narządu rodowego i uzyskania optymalnego obrazowania;
- U17. przeprowadza badanie ultrasonograficzne wg Rekomendacji Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ginekologii u kobiet w wieku rozwojowym (badanie przezbrzuszną, ewentualnie przezodbytniczą) rozrodczym, okołomenopauzalnym i pomenopauzalnym;
- U18. ocenia błonę śluzową macicy (grubość, zarysy, echogenność, obecność zmian ogniskowych, obecność płynu w jamie macicy, obecność i lokalizacja kształtki wewnątrzmacicznej);

- U19. dokonuje oceny trzonu macicy (położenie, zarys i wymiary trzonu, kształt jamy macicy, echogenność, obecność mięśniaków lub innych guzów trzonu macicy);
- U20. odnotowuje obecność jajników (pomiar w trzech wymiarach, obecność prawidłowych elementów strukturalnych jajnika, obecność zmian czynnościowych jajnika, nieprawidłowości jajników nie mające charakteru zmian czynnościowych - guzy);
- U21. ocenia szyjkę macicy (długość kanału szyjki, obecność śluzu w okresie okołooowulacyjnym, obecność zamkniętych cew gruczołowych - torbiele Nabotha, obecność zmian patologicznych);
- U22. ocenia i monitoruje cykl miesięczkowy w ultrasonografii (wielkość pęcherzyków owulacyjnych, owulację, zmiany w błonie śluzowej trzonu macicy);
- U23. rozpoznaje i różnicuje obrazy badania ultrasonograficznego w przypadku ciąży ektopowej o różnej lokalizacji;
- U24. wykorzystuje techniki badania dopplerowskiego do oceny nieprawidłowości w obrębie przydatków i błony śluzowej macicy;
- U25. identyfikuje i dokumentuje wszelkie ograniczenia dotyczące badania ultrasonograficznego w ginekologii;
- U26. interpretuje podstawowe wyniki badań ultrasonograficznych w ginekologii;
- U27. prowadzi dokumentację zgodnie z zasadami opisu badania ultrasonograficznego w ginekologii, niezbędną do zapewnienia ciągłości opieki;
- U28. kieruje pacjenta do odpowiedniego lekarza w przypadku niejasności lub uszczegółowienia dalszej diagnostyki, leczenia i rokowania;
- U29. rozpoznaje, w obrazie ultrasonograficznym narządu rodnego, sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej;
- U30. bierze na siebie odpowiedzialność za bezpieczeństwo pacjenta podczas badania ultrasonograficznego, a w sytuacjach nagłych udziela pomocy;
- U31. powiadamia lekarza nadzorującego o konieczności natychmiastowej pomocy lekarskiej, na podstawie wyników badań i stanu pacjenta;
- U32. udziela wsparcia oraz zapewnia poczucie komfortu podczas przeprowadzanego badania ultrasonograficznego jamy brzusznej, ginekologicznego i położniczego oraz w położu;
- U33. przygotowuje kobietę i sprzęt do badania ultrasonograficznego ciąży w zależności od wybranej metody badania;
- U34. przeprowadza badanie ultrasonograficzne u kobiety ciężarnej dla danego trymestru ciąży wg Rekomendacji Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ciąży o przebiegu prawidłowym;
- U35. dostosowuje właściwą metodę obrazowania ultrasonograficznego do ocenianego narządu podczas badania położniczego;
- U36. ocenia anatomię ultrasonograficzną płodu adekwatną dla wieku ciążowego;
- U37. dokonuje pomiarów w położnictwie w poszczególnych trymestrach ciąży;
- U38. monitoruje stan płodu przy pomocy diagnostyki ultrasonograficznej – ocena przepływów w naczyniach krwionośnych, profil biofizyczny płodu oraz podejmuje właściwe działania w zależności od wyniku;

- U39. ocenia budowę ultrasonograficzną płodu, macicy, w tym szyjki oraz układu naczyń macicznych, w każdym trymestrze ciąży;
- U40. wykonuje podstawowe badanie serca płodu za pomocą różnych technik ultrasonograficznych w oparciu o Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) oraz Sekcji Echokardiografii i Kardiologii Prenatalnej Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego (PTU) opierając się o parametry minimalnej oceny;
- U41. edukuje w zakresie nieinwazyjnej diagnostyki prenatalnej w oparciu o Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP), International Society of Ultrasound in Obstetrics and Gynecology (ISUOG), The Fetal Medicine Foundation (FMF) oraz Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego (PTU);
- U42. przygotowuje niezbędną aparaturę, asystuje do inwazyjnych zabiegów wykonywanych pod kontrolą ultrasonograficzną;
- U43. rozpoznaje nieprawidłowe parametry i obrazy podczas badania ultrasonograficznego kobiety ciężarnej i podejmuje odpowiednie działania;
- U44. rozpoznaje sytuacje, podczas badania ultrasonograficznego, wymagające skierowania kobiety ciężarnej na badanie konsultacyjne lub hospitalizacji;
- U45. opisuje i interpretuje badanie ultrasonograficzne w ciąży, zarówno w ciąży pojedynczej jak i wielopłodowej;
- U46. prowadzi dokumentację w diagnostyce ultrasonograficznej zgodnie z zasadami opisu badania ultrasonograficznego ciąży;
- U47. informuje kobietę ciężarną o ograniczeniach diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie;
- U48. stosuje regulacje prawne i zasady etyczne w zakresie diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie;
- U49. przygotowuje rodzącą do badania ultrasonograficznego podczas porodu;
- U50. ocenia stopień zawansowania główki w kanale rodym na podstawie przeprowadzonego badania ultrasonograficznego;
- U51. ocenia ustawienie i ułożenie główki w kanale rodym po przeprowadzonym badaniu ultrasonograficznym w trakcie porodu;
- U52. na podstawie przeprowadzonego badania dokonana oceny kąta progresji wraz z rokowaniem czasu urodzenia dziecka;
- U53. dokonuje oceny możliwości ukończenia porodu siłami natury lub koniecznością ukończenia ciąży w sposób zabiegowy po przeprowadzonej analizie wyniku badania ultrasonograficznego;
- U54. opisuje wynik badania ultrasonograficznego przekroczonego i przezbrzusznego w trakcie porodu;
- U55. przygotowuje kobietę i sprzęt do badania ultrasonograficznego w położu w zależności od drogi dostępu (przez powłoki brzuszne lub przez pochwę) z zachowaniem zasad aseptyki;
- U56. wykonuje badanie ultrasonograficzne w położu - diagnostyka krwawień po porodzie, diagnostyka zapalenia błony śluzowej macicy, ocena blizny po cięciu cesarskim, ocena powikłań pooperacyjnych;
- U57. ocenia i interpretuje objętość moczu zalegającego w pęcherzu moczowym po mikcji.

W zakresie kompetencji społecznych:

- K1. szanuje godność i autonomię oraz odmienność kulturową pacjentek;
- K2. przestrzega tajemnicy zawodowej;
- K3. przestrzega praw pacjenta;
- K4. wykazuje odpowiedzialność za wykonywane świadczenia zdrowotne;
- K5. współpracuje z członkami zespołu opieki zdrowotnej przestrzegając zasad etyki zawodowej i własnych kompetencji;
- K6. przejawia odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i osób powierzonych opiece podczas realizacji świadczeń zdrowotnych.

PLAN NAUCZANIA

Lp	Nazwa modułu	Liczba godzin teorii	Miejsce realizacji stażu	Liczba godzin stażu	Łączna liczba godzin kontaktowych
I	Podstawy fizyczne diagnostyki ultrasonograficznej z elementami badania wybranych narządów jamy brzusznej	20	Pracownia ultrasonograficzna; Warunki symulowane w zakresie ultrasonografii w centrum symulacji wysokiej wierności	20	40
II	Diagnostyka ultrasonograficzna w ginekologii	20		50	70
III	Diagnostyka ultrasonograficzna w położnictwie z elementami diagnostyki prenatalnej	30		60	90
Łącznie		70		130	200*

*Organizator kształcenia w porozumieniu z kierownikiem kursu, ma prawo dokonać modyfikacji czasu trwania zajęć teoretycznych. Oznacza to, że 90% łącznej liczby godzin przeznaczonych na realizację programu nie podlega zmianie. **Wskazane 10%, co stanowi nie więcej niż 20 godzin, może być wykorzystane na samokształcenie.**

5. MODUŁY KSZTAŁCENIA

5.1. MODUŁ I

Nazwa modułu	Podstawy fizyczne diagnostyki ultrasonograficznej z elementami badania wybranych narządów jamy brzusznej
Cel kształcenia	Zapoznanie położnej z podstawami fizycznymi badania ultrasonograficznego, działaniem i obsługą aparatu ultrasonograficznego oraz przygotowanie położnej do prowadzenia wstępnej przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej podstawowych schorzeń narządów jamy brzusznej najczęściej występujących w przebiegu ciąży lub współistniejących z chorobami narządu rodnego.
Efekty uczenia się dla modułu	W wyniku kształcenia uczestnik kursu: W zakresie wiedzy: W1. omawia podstawy fizyczne fal ultradźwiękowych; W2. zna i rozumie zasadę obrazowania ultradźwiękowego; W3. zna aparaturę stosowaną w badaniach ultrasonograficznych; W4. zna zastosowanie ultradźwięków w badaniu przepływu krwi; W5. omawia zasady rozchodzenia się fal ultradźwiękowych i wpływ ultradźwięków na tkanki; W6. rozumie zjawisko artefaktów w badaniu ultrasonograficznym; W7. omawia bezpieczeństwo badań ultrasonograficznych; W8. omawia i różnicuje anatomię ultrasonograficzną narządów jamy brzusznej; W9. zna zasady opisu badania i prowadzenia dokumentacji w diagnostyce ultrasonograficznej narządów jamy brzusznej. W zakresie umiejętności: U1. przygotowuje stanowisko pracy do przeprowadzenia badania ultrasonograficznego - przygotowuje sprzęt i pacjentkę do badania; U2. przestrzega zasad dotyczących bezpieczeństwa badań ultrasonograficznych; U3. rozpoznaje artefakty obrazu ultrasonograficznego; U4. dokonuje podstawowych pomiarów: odległości, obwodu, powierzchni, objętości; U5. posługuje się podstawowymi funkcjami korekty obrazu;

	<p>U6. weryfikuje techniki zapisu, konwersji obrazu w zależności od warunków badania ultrasonograficznego;</p> <p>U7. wykonuje badanie ultrasonograficzne narządów jamy brzusznej, dokonując wyboru właściwej techniki badania ultrasonograficznego i doboru odpowiedniej głowicy ultrasonograficznej;</p> <p>U8. określa orientację przestrzenną obrazu ultrasonograficznego i ocenia strony ciała na obrazie ultrasonograficznym;</p> <p>U9. rozpoznaje i ocenia zbiorniki płynu w jamie brzusznej z wyróżnieniem miednicy mniejszej;</p> <p>U10. dokonuje wstępnej oceny i opisuje wynik badania ultrasonograficznego narządów jamy brzusznej;</p> <p>U11. rozpoznaje sytuacje, w których powinno się wykonać konsultacyjne badanie ultrasonograficzne jamy brzusznej;</p> <p>U12. prowadzi dokumentację w diagnostyce ultrasonograficznej jamy brzusznej zgodnie z obowiązującymi zasadami i zaleceniami opisów badań ultrasonograficznych oraz stosowaną terminologią w tym zakresie;</p> <p>U30. bierze na siebie odpowiedzialność za bezpieczeństwo pacjenta podczas badania ultrasonograficznego, a w sytuacjach nagłych udziela pomocy;</p> <p>U31. powiadamia lekarza nadzorującego o konieczności natychmiastowej pomocy lekarskiej, na podstawie wyników badań i stanu pacjenta;</p> <p>U32. udziela wsparcia oraz zapewnia poczucie komfortu podczas przeprowadzonego badania.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. szanuje godność i autonomię oraz odmienną kulturę pacjentek;</p> <p>K2. przestrzega tajemnicy zawodowej;</p> <p>K3. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>K4. wykazuje odpowiedzialność za wykonywane świadczenia zdrowotne;</p> <p>K5. współpracuje z członkami zespołu opieki zdrowotnej przestrzegając zasad etyki zawodowej i własnych kompetencji;</p> <p>K6. przejawia odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i osób powierzonych opiece podczas realizacji świadczeń zdrowotnych.</p>
--	--

Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w zakresie odpowiadającym tematyce prowadzonych zajęć będących przedmiotem kształcenia oraz posiadająca doświadczenie dydaktyczne w zakresie ultrasonografii w ginekologii i położnictwie, w tym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Położna, która posiada tytuł magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa i specjalizację w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego lub ginekologicznego lub rodzinnego lub ginekologiczno-położniczego oraz <ul style="list-style-type: none"> • zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego dla położnych <i>Podstawy diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie i ginekologii</i> lub • zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego dla położnych <i>Diagnostyka ultrasonograficzna w położnictwie i ginekologii</i> lub • certyfikat Londyńskiej Fundacji Medycyny Płodowej (The Fetal Medicine Foundation) lub • inne certyfikaty potwierdzające kompetencje w zakresie wykonywania i oceny badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii. 2. Lekarz, który posiada specjalizację lekarską w dziedzinie ginekologii i położnictwa lub w dziedzinie radiologii oraz <ul style="list-style-type: none"> • certyfikat Sekcji Ultrasonografii Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników lub • certyfikat Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego lub • certyfikat Sekcji Ultrasonografii Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników w zakresie wykonywania badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii (podstawowy) lub • certyfikat Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego w zakresie ultrasonografii w położnictwie, diagnostyce prenatalnej i ginekologii lub • certyfikat Londyńskiej Fundacji Medycyny Płodowej (The Fetal Medicine Foundation) lub • inne certyfikaty potwierdzające kompetencje w zakresie wykonywania i oceny badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii.
Wymagania wstępne	brak
Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających	Wykład – 5 godz. Ćwiczenia –15 godz.

bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia	Staż – 20 godz.
Nakład pracy uczestnika kursu	<p>Udział w zajęciach (godz. kontaktowe): wykład 5 godz. ćwiczenia 15 godz. staż 20 godz.</p> <p>Praca własna uczestnika kursu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie się do ćwiczeń/seminarium 25 godz. • przygotowanie się do zaliczenia modułu 25 godz. <p>Łącznie nakład pracy uczestnika kursu 90 godz.</p>
Proponowane metody dydaktyczne	Wykład multimedialny, analiza przypadków, burza mózgów, demonstracja, dyskusja. Ćwiczenia w warunkach symulowanych i/lub naturalnych – grupy 8 -10 osób.
Proponowane środki dydaktyczne	Prezentacje multimedialna, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, aparat ultrasonograficzny, symulator w zakresie ultrasonografii, zapisy audiowizualne obrazujące wyniki podstawowego badania ultrasonograficznego narządów jamy brzusznej, arkusze zadań dla uczestników, plansze.
Metody sprawdzania efektów uczenia się uzyskanych przez uczestnika kursu i warunki zaliczenia modułu	<p>Egzamin pisemny w formie testu składającego się z pytań testowych jednokrotnego i wielokrotnego wyboru /MCQ/, pytań typu: prawda/fałsz obejmujących zakres wszystkich efektów uczenia się zawartych w module. Ocenę pozytywną otrzymuje osoba, która uzyskała co najmniej 60% punktów za udzielone odpowiedzi.</p> <p>Egzamin praktyczny - Mini-CEX (<i>mini – clinical examination</i>), przy pomocy uzgodnionej listy kontrolnej zawierającej poszczególne elementy wylosowanego zadania. Zaliczenie umiejętności polega na wykonaniu określonego zadania w warunkach klinicznych lub symulowanych. Ocena pozytywna po zaliczeniu wszystkich elementów zadania.</p>
Treści modułu kształcenia	<p>1. Podstawy fizyczne fal ultradźwiękowych - wykład 3 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady fizyczne obrazowania ultradźwiękowego; • rodzaje prezentacji: Prezentacja A (amplitude), B (brightness), skala szarości, Prezentacja typu M (motion);

	<ul style="list-style-type: none"> • aparatura stosowana w badaniach ultrasonograficznych; głowice ultradźwiękowe - rodzaje głowic: liniowa, konweksowa, sektorowa, wolumetryczna; • obrazowanie trójwymiarowe; zasada, technika, głowice; • zasady rozchodzenia się fal ultradźwiękowych i wpływ ultradźwięków na tkanki: prędkość, energia drgań, odkształcanie ciała stałego, impedancja akustyczna, odbicie i załamania fali, energia, natężenie i moc fali akustycznej, ciśnienie promieniowania i streaming; • zjawisko artefaktów w badaniu ultrasonograficznym; tłumienie fal akustycznych: mechanizm absorpcji ultradźwięków, rozproszenie ultradźwięków, jakość obrazowania a częstotliwość, dyspersja fali ultradźwiękowej, ziarno w sygnale ultrasonograficznym; • zastosowanie ultradźwięków w badaniu przepływu krwi: podstawy badania dopplerowskiego, wskaźnik pulsacji (pulsatility index, PI), wskaźnik oporu (resistance index, RI); rodzaje obrazowania dopplerowskiego; doppler kolorowy, doppler mocy, doppler spektralny; • zasady bezpieczeństwa badań ultrasonograficznych: fizyczne mechanizmy oddziaływania ultradźwięków na tkanki: mechanizm termiczny, wskaźnik termiczny (Thermal Index, TI), mechanizm kawitacyjny, wskaźnik mechaniczny (Mechanical Index, MI), zasada minimalnej ekspozycji, ALARA (<i>As low as reasonably achievable</i>). <p>2. Badanie ultrasonograficzne narządów jamy brzusznej – wykład 2 godz., ćwiczenia 15 godz.</p> <p>a) przygotowanie pacjentki i sprzętu do badania ultrasonograficznego;</p> <p>b) anatomia ultrasonograficzna wybranych narządów jamy brzusznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocena wątroby, wielkość, kształt, zarysy wewnętrzne narządu, echogeniczność i struktura wewnętrzna (naczynia, przewody żółciowe); • pęcherzyka żółciowego, dróg żółciowych; • trzustki - ocena anatomiczna i jej lokalizacja; • nerek (ocena budowy, wielkości, lokalizacji, anomalie w zakresie kształtu i budowy); • pęcherza moczowego (zastój moczu, ocena objętości zalegającego moczu po zrealizowanej mikcji, kamica pęcherzowa); • ocena zbiorników płynu w jamie brzusznej z wyróżnieniem miednicy mniejszej;
--	---

	<p>c) omówienie najczęściej występujących chorób w przebiegu ciąży lub współistniejących ze schorzeniami narządu rodniego;</p> <p>d) zasady opisu badania i prowadzenia dokumentacji w diagnostyce ultrasonograficznej narządów jamy brzusznej.</p>
<p>Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku, gdy program kształcenia przewiduje</p>	<p>Staż: Pracownia ultrasonograficzna lub Warunki symulowane w zakresie ultrasonografii w centrum symulacji wysokiej wierności - 20 godz.</p>

5.2 MODUŁ II

Nazwa modułu	Diagnostyka ultrasonograficzna w ginekologii
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do wykonania i interpretacji badania ultrasonograficznego narządu rodowego w różnych okresach życia kobiety.
Efekty uczenia się dla modułu	W wyniku kształcenia uczestnik kursu: W zakresie wiedzy: W10. integruje informacje dotyczące przeszłego i obecnego stanu zdrowia pacjenta z przeprowadzanym badaniem ultrasonograficznym narządu rodowego; W11. zna Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ginekologii; W12. omawia metody obrazowania ultrasonograficznego wykorzystywane w ginekologii; W13. zna zasady oceny podstawowych wyników badań ultrasonograficznych z zastosowaniem technik obrazowania dopplerowskiego w diagnostyce nieprawidłowości w obrębie przydatków i błony śluzowej macicy; W14. przedstawia zasady przygotowania kobiety do badania ultrasonograficznego narządu rodowego w zależności od drogi dostępu (przezpochwowa, przezodbytnicza, przezbrzuszną); W15. opisuje zasady wykonania badania ultrasonograficznego narządu rodowego w zależności od drogi dostępu (przezpochwowa, przezodbytnicza, przezbrzuszną); W16. omawia i różnicuje anatomię ultrasonograficzną narządu rodowego kobiety w wieku rozwojowym (badanie brzezbrzuszne, ewentualnie przezodbytnicze), rozrodczym, menopauzalnymi pomenopauzalnym; W17. omawia charakter obrazowania narządu rodowego w zależności od dnia cyklu miesięczkowego i okresu życia kobiety; W18. opisuje zastosowanie badania ultrasonograficznego w diagnostyce niepłodności; W19. omawia i różnicuje obrazy badania ultrasonograficzne w przypadku ciąży ektopowej o różnej lokalizacji; W20. zna błędy pomiarowe i diagnostyczne w ginekologii oraz ich źródła;

	<p>W21. zna zasady wykonywania inwazyjnych procedur diagnostycznych i leczniczych w ginekologii z zastosowaniem ultrasonografii;</p> <p>W22. omawia zasady asystowania przy zabiegach ginekologicznych wykonywanych pod kontrolą ultrasonografii;</p> <p>W23. opisuje charakter obrazowania w zakresie nieprawidłowości narządu rodnego;</p> <p>W24. zna zasady oceny wyników badań ultrasonograficznych w ginekologii;</p> <p>W25. przedstawia zasady opisu badania ultrasonograficznego w ginekologii;</p> <p>W26. omawia sytuacje w ginekologii, w których należy wykonać konsultacyjne badanie ultrasonograficzne bądź też skierować do szpitala;</p> <p>W zakresie umiejętności:</p> <p>U13. przeprowadza wywiad z pacjentem lub jego przedstawicielem ustawowym i/lub zapoznaje się z dokumentacją medyczną, w celu zebrania odpowiednich informacji dotyczących historii choroby pacjenta;</p> <p>U14. wyjaśnia pacjentowi badanie i związane z nim procedury, odpowiada na pytania i wątpliwości pacjenta;</p> <p>U15. przygotowuje kobietę i sprzęt do badania ultrasonograficznego narządu rodnego w zależności od drogi dostępu (przezbrzuszną, dopochwową, przezkroczową, przezodbytniczą) z zachowaniem zasad aseptyki;</p> <p>U16. stosuje odpowiednie pomoce do pozycjonowania pacjenta, aby osiągnąć najkorzystniejsze warunki anatomiczne do prawidłowego przeprowadzenia badania i uzyskania optymalnego obrazowania;</p> <p>U17. przeprowadza badanie ultrasonograficzne wg Rekomendacji Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ginekologii u kobiet w wieku rozwojowym (badanie przez brzuch, ewentualnie przezodbytnicze) rozrodczym, okołomenopauzalnym i pomenopauzalnym;</p> <p>U18. ocenia błonę śluzową macicy (grubość, zarysy, echogenność, obecność zmian ogniskowych, obecność płynu w jamie macicy, obecność i lokalizacja kształtki wewnątrzmacicznej);</p> <p>U19. dokonuje oceny trzonu macicy (położenie, zarys i wymiary trzonu, kształt jamy macicy, echogenność, obecność mięśniaków lub innych guzów trzonu macicy);</p>
--	--

	<p>U20. odnotowuje obecność jajników (pomiar w trzech wymiarach, obecność prawidłowych elementów strukturalnych jajnika, obecność zmian czynnościowych jajnika, nieprawidłowości jajników nie mające charakteru zmian czynnościowych - guzy);</p> <p>U21. ocenia szyjkę macicy (długość kanału szyjki, obecność śluzu w okresie okołooluacyjnym, obecność zamkniętych cew gruczołowych - torbiele Nabotha, obecność zmian patologicznych);</p> <p>U22. ocenia i monitoruje cykl miesięczkowy w ultrasonografii (wielkość pęcherzyków owulacyjnych, owulację, zmiany w błonie śluzowej trzonu macicy);</p> <p>U23. rozpoznaje i różnicuje obrazy badania ultrasonograficznego w przypadku ciąży ektopowej o różnej lokalizacji;</p> <p>U24. wykorzystuje techniki obrazowania dopplerowskiego do oceny nieprawidłowości w obrębie przydatków i błony śluzowej macicy;</p> <p>U25. identyfikuje i dokumentuje wszelkie ograniczenia dotyczące badania ultrasonograficznego;</p> <p>U26. interpretuje podstawowe wyniki badań ultrasonograficznych w ginekologii;</p> <p>U27. prowadzi dokumentację zgodnie z zasadami opisu badania ultrasonograficznego w ginekologii, niezbędną do zapewnienia ciągłości opieki;</p> <p>U28. kieruje pacjentkę do odpowiedniego lekarza w przypadku niejasności lub uszczegółowienia dalszej diagnostyki, leczenia i rokowania;</p> <p>U29. rozpoznaje w obrazie ultrasonograficznym narządu rodnicę sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej;</p> <p>U30. bierze na siebie odpowiedzialność za bezpieczeństwo pacjenta podczas badania ultrasonograficznego, a w sytuacjach nagłych udziela pomocy;</p> <p>U31. powiadamia lekarza nadzorującego o konieczności natychmiastowej pomocy lekarskiej, na podstawie wyników badań i stanu pacjenta;</p> <p>U32. udziela wsparcia oraz zapewnia poczucie komfortu podczas przeprowadzonego badania.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. szanuje godność i autonomię oraz odmienną kulturę pacjentek;</p> <p>K2. przestrzega tajemnicy zawodowej;</p> <p>K3. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>K4. wykazuje odpowiedzialność za wykonywane świadczenia zdrowotne;</p>
--	---

	<p>K5. współpracuje z członkami zespołu opieki zdrowotnej przestrzegając zasad etyki zawodowej i własnych kompetencji;</p> <p>K6. przejawia odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i osób powierzonych opiece podczas realizacji świadczeń zdrowotnych.</p>
<p>Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie</p>	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w zakresie odpowiadającym tematyce prowadzonych zajęć będących przedmiotem kształcenia oraz posiadająca doświadczenie dydaktyczne w zakresie ultrasonografii w ginekologii i położnictwie, w tym:</p> <p>1. Położna, która posiada tytuł magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa i specjalizację w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego lub ginekologicznego lub rodzinnego lub ginekologiczno-położniczego oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego dla położnych <i>Podstawy diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie i ginekologii</i> lub • zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego dla położnych <i>Diagnostyka ultrasonograficzna w położnictwie i ginekologii</i> lub • certyfikat Londyńskiej Fundacji Medycyny Płodowej (The Fetal Medicine Foundation) lub • inne certyfikaty potwierdzające kompetencje w zakresie wykonywania i oceny badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii. <p>2. Lekarz, który posiada specjalizację lekarską w dziedzinie ginekologii i położnictwa lub w dziedzinie radiologii oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> • certyfikat Sekcji Ultrasonografii Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników lub • certyfikat Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego lub • certyfikat Sekcji Ultrasonografii Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników w zakresie wykonywania badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii (podstawowy) lub • certyfikat Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego w zakresie ultrasonografii w położnictwie, diagnostyce prenatalnej i ginekologii lub • certyfikat Londyńskiej Fundacji Medycyny Płodowej (The Fetal Medicine Foundation) lub

	<ul style="list-style-type: none"> inne certyfikaty potwierdzające kompetencje w zakresie wykonywania i oceny badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii. 						
Wymagania wstępne	brak						
Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia	Wykład – 5 godz. Ćwiczenia – 15 godz. Staż – 50 godz.						
Nakład pracy uczestnika kursu	<p>Udział w zajęciach (godz. kontaktowe):</p> <table> <tr> <td>wykład</td> <td>5 godz.</td> </tr> <tr> <td>ćwiczenia</td> <td>15 godz.</td> </tr> <tr> <td>staż</td> <td>50 godz.</td> </tr> </table> <p>Praca własna uczestnika kursu:</p> <ul style="list-style-type: none"> przygotowanie się do ćwiczeń 25 godz. opanowanie materiału wymaganego do zaliczenia modułu 25 godz. <p>Łącznie nakładu pracy uczestnika kursu: 120 godz.</p>	wykład	5 godz.	ćwiczenia	15 godz.	staż	50 godz.
wykład	5 godz.						
ćwiczenia	15 godz.						
staż	50 godz.						
Proponowane metody dydaktyczne	Wykład multimedialny, analiza przypadków, seminarium, burza mózgów, demonstracja, dyskusja. Ćwiczenia w warunkach symulowanych i/lub naturalnych – grupy 8 - 10 osób.						
Proponowane środki dydaktyczne	Prezentacje multimedialna, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, aparat ultrasonograficzny, symulator w zakresie ultrasonografii, zapisy audiowizualne obrazujące wyniki podstawowego badania ultrasonograficznego narządów jamy brzusznej. Arkusze zadań dla uczestników, plansze.						
Metody sprawdzania efektów uczenia się uzyskanych przez uczestnika kursu i warunki zaliczenia modułu	<p>Egzamin pisemny w formie testu składającego się z pytań testowych jednokrotnego i wielokrotnego wyboru /MCQ/, pytań typu: prawda/fałsz obejmujących zakres wszystkich efektów uczenia się zawartych w module. Ocenę pozytywną otrzymuje osoba, która uzyskała co najmniej 60% punktów za udzielone odpowiedzi.</p> <p>Egzamin praktyczny - Mini-CEX (<i>mini – clinical examination</i>), przy pomocy uzgodnionej listy kontrolnej zawierającej poszczególne elementy wylosowanego zadania. Zaliczenie umiejętności polega na wykonaniu</p>						

	określonego zadania w warunkach klinicznych lub symulowanych. Ocena pozytywna po zaliczeniu wszystkich elementów zadania.
Treści modułu kształcenia	<p>1. Standard badania ultrasonograficznego w ginekologii na podstawie Rekomendacji Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ginekologii - wykład 1 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • standard opisu badania – aspekty techniczne wykonywania badań ultrasonograficznych w ocenie narządu rodnego w ginekologii, • przygotowanie pacjentki do badania ultrasonograficznego ginekologicznego. <p>2. Ultrasonograficzna ocena macicy - wykład 1 godz., ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • trzon macicy: położenie, zarys i wymiary trzonu, kształt jamy macicy, echogenność, obecność mięśniaków lub innych guzów trzonu macicy; • błona śluzowa macicy: grubość, zarysy, echogenność, obecność zmian ogniskowych, obecność płynu w jamie macicy, obecność i lokalizacja kształtki wewnątrzmacicznej. <p>3. Ocena ultrasonograficzna szyjki macicy - wykład 1 godz., ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • długość kanału szyjki, obecność śluzu w okresie okołoowulacyjnym, obecność zamkniętych cew gruczołowych - torbiele Nabotha, obecność zmian patologicznych. <p>4. Ultrasonograficzna ocena przydatków: jajniki i jajowody - wykład 1 godz., ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomiar jajnika w trzech wymiarach, obecność prawidłowych elementów strukturalnych jajnika, obecność zmian czynnościowych jajnika, nieprawidłowości jajników nie mające charakteru zmian czynnościowych – guzy. <p>5. Zastosowanie technik obrazowania dopplerowskiego w diagnostyce nieprawidłowości w obrębie przydatków, macicy i błony śluzowej macicy - ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocena wielkości i charakteru zmian patologicznych macicy i przydatków; • ocena dopplerowska zmian patologicznych przydatków; • różnicowanie zmian patologicznych w obrębie przydatków z uwzględnieniem terminologii IOTA; • diagnostyka ultrasonograficzna zespołu policystycznych jajników (PCO);

	<ul style="list-style-type: none"> • diagnostyka niepłodności; • badania ginekologiczne w prezentacji 3D/4D; • ultrasonografia interwencyjna. <p>6. Ocena narządów miednicy mniejszej w diagnostyce niepłodności- ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocena owulacji, ultrasonografia w technikach wspomaganego rozrodu. <p>7. Technika wykonywania i zasady asystowania przy sono HSG oraz innych zabiegach ginekologicznych wykonywanych pod kontrolą ultrasonografii - ćwiczenia 2 godz.</p> <p>8. Diagnostyka ultrasonograficzna ciąży o nieznannej lokalizacji - ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnostyka ultrasonograficzna ciąży ekotopowej - obrazowanie ultrasonograficzne rzadkich lokalizacji ciąży ekotopowej. <p>9. Ultrasonografia w ginekologii onkologicznej.</p> <p>10. Zasady opisu badania ultrasonograficznego w ginekologii - wykład 1 godz., ćwiczenia-1 godz.</p>
<p>Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje</p>	<p>Staż: Pracownia ultrasonograficzna lub Warunki symulowane w zakresie ultrasonografii w centrum symulacji wysokiej wierności - 50 godz.</p>

5.3 MODUŁ III

Nazwa modułu	Diagnostyka ultrasonograficzna w położnictwie z elementami diagnostyki prenatalnej
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do samodzielnego wykonywania i interpretacji badania ultrasonograficznego w diagnostyce ciąży niskiego ryzyka oraz wstępnego rozpoznawania różnicowego stanów patologicznych w położnictwie oraz zrozumienie podstaw diagnostyki prenatalnej.
Efekty uczenia się dla modułu	W wyniku kształcenia uczestnik kursu: W zakresie wiedzy: W27. zna standard przeprowadzania badania ultrasonograficznego u kobiety ciężarnej dla każdego trymestru ciąży wg Rekomendacji Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ciąży o przebiegu prawidłowym; W28. omawia metody obrazowania ultrasonograficznego wykorzystywane w położnictwie; W29. omawia i różnicuje anatomie ultrasonograficzną płodu adekwatną dla wieku ciążowego; W30. zna sposoby dokonywania pomiarów w położnictwie w poszczególnych trymestrach ciąży; W31. opisuje metody monitorowania stanu płodu przy pomocy diagnostyki ultrasonograficznej – ocena przepływów w naczyniach, profil biofizyczny płodu; W32. omawia charakterystykę ultrasonograficzną w zakresie anatomii prawidłowej popłodu, macicy, w tym szyjki oraz układu naczyń macicznych, w każdym trymestrze ciąży; W33. omawia standardy wykonywania badania serca płodu za pomocą różnych technik ultrasonograficznych w oparciu o Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) oraz Sekcji Echokardiografii i Kardiologii Prenatalnej Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego (PTU); W34. zna i rozumie założenia diagnostyki prenatalnej w oparciu o aktualne rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP), International Society of Ultrasound in Obstetrics and Gynecology (ISUOG), The Fetal Medicine Foundation (FMF); W35. zna i rozumie wskazania oraz procedurę postępowania w przypadku inwazyjnej diagnostyki prenatalnej w oparciu o rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników

	<p>(PTGiP), International Society of Ultrasound in Obstetrics and Gynecology (ISUOG), The Fetal Medicine Foundation (FMF);</p> <p>W36. omawia i różnicuje obrazy badania ultrasonograficznego w patologii ciąży, m. in. ograniczenie wewnątrzmacicznego wzrastania płodu, zagrażający poród przedwczesny, niedokrwistość, mało-/wielowodzie, wady strukturalne;</p> <p>W37. zna i potrafi scharakteryzować sytuacje położnicze, podczas badania ultrasonograficznego, wymagające skierowania kobiety ciężarnej na badanie konsultacyjne lub hospitalizacji;</p> <p>W38. przedstawia zasady opisu i interpretacji badania ultrasonograficznego w ciąży, zarówno w ciąży pojedynczej jak i wielopłodowej;</p> <p>W39. przedstawia techniki wykonywania i zasady asystowania przy zabiegach wykonywanych pod kontrolą ultrasonograficzną - zabiegi w inwazyjnej diagnostyce prenatalnej: biopsja trofoblastu, amniopunkcja, kordocenteza; amniointuzja, amnioredukcja, transfuzje dopłodowe, zakładanie shuntów, odbarczenia oraz obrót zewnętrzny;</p> <p>W40. zna ograniczenia diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie;</p> <p>W41. zna regulacje prawne i zasady etyczne w zakresie diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie;</p> <p>W42. wymienia wskazania do wykonywania badania ultrasonograficznego w trakcie porodu (zahamowanie postępu porodu w przebiegu I i II okresu porodu);</p> <p>W43. omawia techniki wykonania badania ultrasonograficznego podczas porodu oraz możliwości zastosowania badania przezbrzusznego i przekroczonego;</p> <p>W44. opisuje sposób przygotowania rodzącej do badania ultrasonograficznego w trakcie porodu;</p> <p>W45. zna pojęcie kąta progresji i rozumie zależność kąta progresji w II okresie porodu a czasem urodzenia dziecka;</p> <p>W46. omawia zalety ultrasonografii przekroczonej i przezbrzuszej jako nowoczesnej obiektywnej, powtarzalnej i nieinwazyjnej techniki oceny zawansowania główki w kanale rodnym oraz jej ustawienia i ułożenia;</p> <p>W47. porównuje wynik badania z zastosowaniem aparatu ultrasonograficznego w przebiegu porodu</p>
--	--

	<p>z wynikiem badania palpacyjnego (per vaginam) przy dużym przedgłowie utrudniającym ocenę sytuacji położniczej;</p> <p>W48. zna zasady wykonywania badania ultrasonograficznego narządu rodnej kobiety w okresie połogu;</p> <p>W49. zna wskazania do wykonania badania ultrasonograficznego we wczesnym połogu (diagnostyka krwawień po porodzie, diagnostyka zapalenia błony śluzowej macicy, ocena blizny po cięciu cesarskim, powikłania pooperacyjne);</p> <p>W50. wie jakie są ograniczenia badania ultrasonograficznego kilka dni/tygodni po porodzie;</p> <p>W51. omawia zasady obrazowania macicy po zakończonym połogu;</p> <p>W52. zna zasady oceny objętości moczu zalegającego w pęcherzu moczowym po mikcji.</p> <p>W zakresie umiejętności:</p> <p>U30. bierze na siebie odpowiedzialność za bezpieczeństwo pacjenta podczas badania ultrasonograficznego, a w sytuacjach nagłych udziela pomocy;</p> <p>U31. powiadamia lekarza nadzorującego o konieczności natychmiastowej pomocy lekarskiej, na podstawie wyników badań i stanu pacjenta;</p> <p>U32. udziela wsparcia oraz zapewnia poczucie komfortu podczas przeprowadzonego badania;</p> <p>U33. przygotowuje kobietę i sprzęt do badania ultrasonograficznego ciąży w zależności od wybranej metody badania;</p> <p>U34. przeprowadza badanie ultrasonograficzne u kobiety ciężarnej dla danego trymestru ciąży wg Rekomendacji Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ciąży o przebiegu prawidłowym;</p> <p>U35. dostosowuje właściwą metodę obrazowania ultrasonograficznego do ocenianego narządu podczas badania położniczego;</p> <p>U36. ocenia anatomię ultrasonograficzną płodu adekwatną dla wieku ciążowego;</p> <p>U37. dokonuje pomiarów w położnictwie w poszczególnych trymestrach ciąży;</p> <p>U38. monitoruje stan płodu przy pomocy diagnostyki ultrasonograficznej – ocena przepływów w naczyniach, profil biofizyczny płodu oraz podejmuje właściwe działania w zależności od wyniku;</p>
--	--

	<p>U39. ocenia budowę ultrasonograficzną płodu, macicy, w tym szyjki oraz układu naczyń macicznych w każdym trymestrze ciąży;</p> <p>U40. wykonuje podstawowe badanie serca płodu za pomocą różnych technik ultrasonograficznych w oparciu o Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP) oraz Sekcji Echokardiografii i Kardiologii Prenatalnej Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego (PTU) opierając się o parametry minimalnej oceny;</p> <p>U41. edukuje w zakresie nieinwazyjnej diagnostyki prenatalnej w oparciu o Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP), International Society of Ultrasound in Obstetrics and Gynecology (ISUOG), The Fetal Medicine Foundation (FMF) oraz Sekcji Echokardiografii i Kardiologii Prenatalnej Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego (PTU);</p> <p>U42. przygotowuje niezbędną aparaturę, asystuje do inwazyjnych zabiegów wykonywanych pod kontrolą ultrasonograficzną;</p> <p>U43. rozpoznaje nieprawidłowe parametry i obrazy podczas badania ultrasonograficznego kobiety ciężarnej i podejmuje odpowiednie działania;</p> <p>U44. rozpoznaje sytuacje, podczas badania ultrasonograficznego, wymagające skierowania kobiety ciężarnej na badanie konsultacyjne lub hospitalizacji;</p> <p>U45. opisuje i interpretuje badanie ultrasonograficzne w ciąży, zarówno w ciąży pojedynczej jak i wielopłodowej;</p> <p>U46. prowadzi dokumentację w diagnostyce ultrasonograficznej zgodnie z zasadami opisu badania ultrasonograficznego ciąży;</p> <p>U47. informuje kobietę ciężarną o ograniczeniach diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie;</p> <p>U48. stosuje regulacje prawne i zasady etyczne w zakresie diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie;</p> <p>U49. przygotowuje rodzącą do badania ultrasonograficznego podczas porodu;</p> <p>U50. ocenia stopień zawansowania główki w kanale rodnym na podstawie przeprowadzonego badania ultrasonograficznego;</p> <p>U51. określi ustawienie i ułożenie główki w kanale rodnym po przeprowadzonym badaniu ultrasonograficznym w trakcie porodu;</p>
--	---

	<p>U52. na podstawie przeprowadzonego badania dokonana oceny kąta progresji wraz z rokowaniem czasu urodzenia dziecka;</p> <p>U53. dokona oceny możliwości ukończenia porodu siłami natury lub koniecznością ukończenia ciąży w sposób zabiegowy po przeprowadzonej analizie wyniku badania ultrasonograficznego;</p> <p>U54. opisuje wynik badania ultrasonograficznego przekroczonego i przezbrzusznego w trakcie porodu;</p> <p>U55. przygotowuje kobietę i sprzęt do badania ultrasonograficznego w położu w zależności od drogi dostępu (przez powłoki brzuszne lub przez pochwę) z zachowaniem zasad aseptyki;</p> <p>U56. wykonuje badanie ultrasonograficzne w położu - diagnostyka krwawień po porodzie, diagnostyka zapalenia błony śluzowej macicy, ocena blizny po cięciu cesarskim, ocena powikłań pooperacyjnych);</p> <p>U57. ocenia i interpretuje objętość moczu zalegającego w pęcherzu moczowym po mikcji.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. szanuje godność i autonomię oraz odmienną kulturę pacjentek;</p> <p>K2. przestrzega tajemnicy zawodowej;</p> <p>K3. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>K4. wykazuje odpowiedzialność za wykonywane świadczenia zdrowotne;</p> <p>K5. współpracuje z członkami zespołu opieki zdrowotnej przestrzegając zasad etyki zawodowej i własnych kompetencji;</p> <p>K6. przejawia odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i osób powierzonych opiece podczas realizacji świadczeń zdrowotnych.</p>
Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w zakresie odpowiadającym tematyce prowadzonych zajęć będących przedmiotem kształcenia oraz posiadająca doświadczenie dydaktyczne w zakresie ultrasonografii w ginekologii i położnictwie, w tym:</p> <p>1. Położna, która posiada tytuł magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa i specjalizację w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego lub ginekologicznego lub rodzinnego lub ginekologiczno-położniczego oraz</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego dla położnych <i>Podstawy diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie i ginekologii</i> lub • zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego dla położnych <i>Diagnostyka ultrasonograficzna w położnictwie i ginekologii</i> lub • certyfikat Londyńskiej Fundacji Medycyny Płodowej (The Fetal Medicine Foundation) lub • inne certyfikaty potwierdzające kompetencje w zakresie wykonywania i oceny badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii. <p>2. Lekarz, który posiada specjalizację lekarską w dziedzinie ginekologii i położnictwa lub w dziedzinie radiologii oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> • certyfikat Sekcji Ultrasonografii Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników lub • certyfikat Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego lub • certyfikat Sekcji Ultrasonografii Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników w zakresie wykonywania badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii (podstawowy) lub • certyfikat Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego w zakresie ultrasonografii w położnictwie, diagnostyce prenatalnej i ginekologii lub • Certyfikat Londyńskiej Fundacji Medycyny Płodowej (The Fetal Medicine Foundation) lub • inne certyfikaty potwierdzające kompetencje w zakresie wykonywania i oceny badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii.
Wymagania wstępne	brak
Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia	Wykład – 15 godz. Ćwiczenia – 15 godz. Staż – 60 godz.
Nakład pracy uczestnika kursu	Udział w zajęciach (godz. kontaktowe): wykład 15 godz. ćwiczenia 15 godz.

	<p style="text-align: right;">staż</p> <p style="text-align: right;">60 godz.</p> <p>Praca własna uczestnika kursu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie się do ćwiczeń 25 godz. • opanowanie materiału wymaganego do zaliczenia modułu 25 godz. <p>Łącznie nakładu pracy uczestnika kursu: 140 godz.</p>
Proponowane metody dydaktyczne	Wykład multimedialny, seminarium, analiza przypadków, burza mózgów, demonstracja, dyskusja. Ćwiczenia w warunkach symulowanych i/lub naturalnych – grupy 8 - 10 osób.
Proponowane środki dydaktyczne	Prezentacja multimedialna, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, aparat ultrasonograficzny, symulator w zakresie ultrasonografii, zapisy audiowizualne, obrazujące wyniki badania ultrasonograficznego w ginekologii, flipchart, papier, markery do papieru.
Metody sprawdzania efektów uczenia się uzyskanych przez uczestnika kursu i warunki zaliczenia modułu	<p>Egzamin pisemny w formie testu składającego się z pytań testowych jednokrotnego i wielokrotnego wyboru /MCQ/, pytań typu: prawda/fałsz obejmujących zakres wszystkich efektów uczenia się zawartych w module. Ocenę pozytywną otrzymuje osoba, która uzyskała co najmniej 60% punktów za udzielone odpowiedzi.</p> <p>Egzamin praktyczny - Mini-CEX (<i>mini – clinical examination</i>), przy pomocy uzgodnionej listy kontrolnej zawierającej poszczególne elementy wylosowanego zadania. Zaliczenie umiejętności polega na wykonaniu określonego zadania w warunkach klinicznych lub symulowanych. Ocena pozytywna po zaliczeniu wszystkich elementów zadania.</p>
Treści modułu kształcenia	<p>1. Obowiązujące standardy wykonywania badania ultrasonograficznego w położnictwie w ciąży niskiego ryzyka - w oparciu o aktualne Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ciąży o przebiegu prawidłowym, International Society of Ultrasound in Obstetrics and Gynecology (ISUOG), The Fetal Medicine Foundation (FMF) – wykład 1 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel wykonywania badań ultrasonograficznych w ciąży; • metody obrazowania ultrasonograficznego wykorzystywane w położnictwie;

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia pomiarów w położnictwie; pomiar pęcherzyka ciążowego (GS, <i>gestetional sac</i> - średnia z 3 pomiarów); długość ciemieniowo-siedzeniowa (CRL, <i>crown-rump length</i>); obwód główki płodu (HC, <i>head circumference</i>); wymiar dwuciemieniowy główki płodu (BPD, <i>bi-parietal diameter</i>); obwód brzuszka płodu (AC, <i>abdominal circumference</i>); długość kości udowej (FL, <i>femur length</i>); długość kości ramiennej (HL, <i>humerus length</i>); wymiar poprzeczny mózdzku (TCD, <i>transverse cerebellar diameter</i>). <p>2. Badanie ultrasonograficzne przed 10. tygodniem ciąży - wykład 1 godz., ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocena lokalizacji jaja płodowego, ocena obecności i stwierdzenie liczby pęcherzyków ciążowych, ocena echostruktury trofoblastu, ocena liczby zarodków, kosmówek i owodni, ocena pęcherzyka żółtkowego, ocena obecności zarodka, pomiar długości ciemieniowo siedzeniowej zarodka - CRL (<i>crown-rump lenght</i>), stwierdzenie czynności serca zarodka (FHR - <i>fetal heart rate</i>) przy CRL > 4 mm., wykrywanie nieprawidłowości: ciąża o nieznannej lokalizacji, wysokie ryzyko poronienia, subiektywny przerost kosmówki typowy dla zaśniadu groniastego, pseudopęcherzyk ciążowy, możliwość ciąży ektopowej, obecność bradykardii, zmiany patologiczne macicy i przydatków, ocena narządów płciowych ciężarnej. <p>3. Badanie ultrasonograficzne pomiędzy 11+0 a 13 +6 tygodniem ciąży (CRL 45-84mm) - wykład 2 godz., ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel badania pomiędzy 11 + 0 a 13 + 6 tygodniem ciąży (ocena struktur anatomicznych płodu, poszukiwanie wczesnych wad strukturalnych); • ocena struktury jaja płodowego (liczba pęcherzyków ciążowych i płodów w jamie macicy, ocena czynności serca płodu (FHR) pomiary biometryczne -CRL); • ocena anatomii płodu: czaszka, twarzoczaszka, ściany powłok jamy brzusznej, położenie żołądka, serce płodu, pęcherz moczowy w projekcji strzałkowej, kończyny górne i dolne, ocena kosmówki, ocena kosmówkowości i owodniowości w ciąży mnogiej; • ocena wielkości i określenie czasu trwania ciąży, terminu porodu w oparciu o CRL; • ocena ryzyka wystąpienia najczęstszych aberracji chromosomowych; kalkulacja ryzyka na podstawie wywiadu, wieku matki oraz markerów ultrasonograficznych (podstawowe markery
--	---

	<p>ultrasonograficzne: FHR, przezierność karku płodu (NT, <i>nuchal translucency</i>), dodatkowe markery ultrasonograficzne: kość nosowa (NB, <i>nasal bone</i>), wskaźnik pulsacji w przewodzie żylnym (DV PIV, <i>ductus pulsatility index for veins</i>), przepływ przez zastawkę trójdzielną (TR, <i>tricuspid regurgitation</i>), markery biochemiczne: ciążowe białko osoczowe A (PAPP-A, <i>pregnancy associated plasma protein A</i>), wolna podjednostka beta-hCG; współczynnik wykrywalności (DR, <i>detection rate</i> i odsetek wyników fałszywie dodatnich (FPR, <i>false positive rate</i>);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obliczenie ryzyka stanu przedrzucawkowego (PE, <i>pre-eclampsia</i>). <p>4. Wstęp do diagnostyki prenatalnej - wykład 1 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazania, założenia, czas wykonywania, wykrywalność, ograniczenia, wyniki fałszywie dodatnie, wyniki fałszywie ujemne; • badania przesiewowe w ciąży: (Test złożony (combined test) = First Trimester Screening (FTS) z elementami składowymi: Badanie ultrasonograficzne, z pomiarem CRL, NT, FHR oraz test podwójny - beta-hCG i PAPP-A z krwi matki; Ocena wolnego DNA płodu we krwi matki (cffDNA, cell free fetal DNA); • diagnostyczne badania genetyczne; wskazania, kwalifikacja do diagnostycznych badań genetycznych; rodzaje zabiegów inwazyjnych: biopsja trofoblastu, amniopunkcja, kordocenteza; rodzaje diagnostycznych testów genetycznych: metody cytogenetyki klasycznej i molekularnej. <p>5. Badanie ultrasonograficzne w 18-22 i w 28-32 tygodniu ciąży: wykład 2 godz.+ ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele: określenie przybliżonej masy płodu i wieku ciążowego (Biometria, BPD, HC, AC, FL, HL, TCD), szczegółowa ocena narządów płodu pod kątem występowania wad wrodzonych, ocena łożyska i sznura pępowinowego, badanie długości szyjki macicy – ocena ryzyka porodu przedwczesnego, ocena macicy i przydatków, ocena ilości płynu owodniowego; • cele badania ultrasonograficznego w 28-32 tygodniu ciąży: ocena wzrastania płodu, wykrywanie wewnątrzmacicznego zahamowania wzrostu płodu (IUGR, <i>intrauterine growth restriction</i>), ocena dobrostanu płodu w wybranych sytuacjach klinicznych, ocena przepływu krwi w tętnicy pępowinowej, środkowej mózgu, tętnicy macicznej.
--	--

	<p>6. Charakterystyka najczęściej występujących nieprawidłowości strukturalnych u płodu - wykład - 1 godz.</p> <p>7. Badanie ultrasonograficzne po terminie porodu, po 280 dniach ciąży - wykład 1 godz., ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel: ocena położenia płodu, ocena czynności serca i pomiar FHR, ocena biometrii i szacunkowej masy płodu, ocena objętości płynu owodniowego, ocena położenia łożyska, profil biofizyczny płodu (BPP, biofizyczny profil płodu, test Manninga) i/lub badanie ultrasonograficzne z zastosowaniem technik dopplerowskich przepływu w tętnicach pępowinowej i środkowej mózgu, z oceną jakościową i pólnościową, z określeniem wskaźnika pulsacji (PI UA, PI MCA) z odniesieniem do wartości referencyjnych. <p>8. Badanie ultrasonograficzne w ciąży wielopłodowej - wykład 1 godz., ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznanie, określenie kosmówkowości i owodniowości; • zasady przeprowadzania badań ultrasonograficznych u pacjentki w ciąży bliźniaczej dwukosmówkowej; • zasady badań ultrasonograficznych u pacjentki w ciąży bliźniaczej jednokosmówkowej dwukosmówkowej i jednokosmówkowej. <p>9. Wykorzystanie diagnostyki ultrasonografii dopplerowskiej w położnictwie; charakterystyka przepływu krwi w tętnicy pępowinowej, tętnicy środkowej mózgu, przewodzie żylnym, cieśni aorty, tętnicach macicznych kobiety ciężarnej; wskaźnik mózgowo-pępowinowy, (CPR, The fetal cerebroplacental ratio); ocena patologicznych przepływów - wykład - 1 godz., ćwiczenia 2 godz.</p> <p>10. Zasady opisu badania i prowadzenie dokumentacji diagnostyki ultrasonograficznej kobiety w ciąży; pojedynczej, wielopłodowej, niskiego ryzyka oraz powikłanej - wykład 1 godz.</p> <p>11. Rozpoznawanie stanów klinicznych i wyników badań ultrasonograficznych w położnictwie, które odbiegają od normy i wdrażanie odpowiedniego postępowania – skierowanie na badanie konsultacyjne lub hospitalizację - wykład 1 godz.</p> <p>12. Zabiegi wewnątrzmaciczne wykonywane pod kontrolą ultrasonograficzną: rodzaje, wskazania, warunki, technika przeprowadzania procedury, zasady asystowania; zabiegi w inwazyjnej</p>
--	--

	<p>diagnostyce prenatalnej: biopsja trofoblastu, amniopunkcja, kordocenteza; amniotomacja, amnioredukcja, transfuzje dopłodowe, zakładanie shuntów, odbarczenia - wykład 1 godz.</p> <p>13. Badanie ultrasonograficzne kobiety rodzącej - ćwiczenia 2 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • zastosowanie badania ultrasonograficznego wykonywanego podczas porodu jako metody pomocniczej w klinicznym badaniu palpacyjnym przez pochwę (per vaginam). Cel wykonywania badania ultrasonograficznego śródporodowego u rodzącej; • wskazania do oceny ultradźwiękowej w porodzie - powolny postęp lub zatrzymanie porodu w pierwszym okresie porodu, powolny postęp lub zatrzymanie postępu porodu w drugim okresie porodu; • ustalenie ustawienia i ułożenia główki płodu przed rozważeniem lub wykonaniem porodu drogą instrumentalną; • obiektywna ocena wad wrodzonych główki płodu; • techniki ultrasonograficzne wykorzystywane podczas porodu oraz ich praktyczne zastosowanie; • ocena ustawienia główki i kręgosłupa dziecka na podstawie badanie ultrasonograficznego śródporodowego z dostępu przezbrzusznego; • przeprowadzenie badania ultrasonograficznego przekroczonego – w celu oceny wysokości punktu prowadzącego, zstępowania główki płodu (progresji), ułożenia i ustawienia główki płodu; • ocena kąta progresji i odpowiadającej mu wysokości punktu prowadzącego w badaniu ultrasonograficznym śródporodowym przekroczonego; • zastosowanie badania ultrasonograficznego podczas porodu w celu oceny ustawienia główki płodu i wysokości punktu prowadzącego przed instrumentalnym porodem drogą pochwową; • protokół z wykonanego w trakcie porodu badania ultrasonograficznego, schemat opisu badania jako elementu dokumentacji przebiegu porodu. <p>14. Badanie ultrasonograficzne narządu rodnej kobiety w okresie połogu - wykład 1 godz., ćwiczenia 1 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnostyka krwawień po porodzie (wykrywanie resztek po porodzie, po wyłyżeczkowaniu jamy macicy);
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • diagnostyka zapalenia błony śluzowej macicy; • ocena blizny po cięciu cesarskim (wygląd, pomiary); • powikłania pooperacyjne; • badanie ultrasonograficzne w pierwszych dniach porodu; • badanie ultrasonograficzne po zakończonym porodu; • przykłady kliniczne.
Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje	Staż: Pracownia ultrasonograficzna lub Warunki symulowane w zakresie ultrasonografii w centrum symulacji wysokiej wierności - 60 godzin.

6. PROGRAM ZAJĘĆ STAŻOWYCH

STAŻ: PRACOWNIA ULTRASONOGRAFICZNA LUB WARUNKI SYMULOWANE W ZAKRESIE ULTRASONOGRAFII W CENTRUM SYMULACJI WYSOKIEJ WIERNOŚCI

Cel stażu: Wyposażenie położnej w umiejętności:

- prowadzenia wstępnej diagnostyki ultrasonograficznej podstawowych schorzeń narządów jamy brzusznej współistniejących z chorobami narządu rodnego lub najczęściej występujących w przebiegu ciąży;
- wykonania oraz interpretacji badania ultrasonograficznego w przedlekarskiej ginekologicznej diagnostyce różnicowej w ocenie nieprawidłowych zmian w zakresie narządu rodnego;
- wykonania i interpretacji badania ultrasonograficznego w diagnostyce ciąży niskiego ryzyka i wstępnego rozpoznawania różnicowego stanów patologicznych w położnictwie.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

Liczba godzin: **130 godz. (obejmuje staż z modułu I, II i III)**

Liczebność grupy: **3 - 4 osoby**

Opiekun stażu: osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w zakresie odpowiadającym tematyce prowadzonych zajęć i posiadająca doświadczenie dydaktyczne w zakresie ultrasonografii w ginekologii i położnictwie oraz aktualnie udzielające świadczeń zdrowotnych będących przedmiotem kształcenia, w tym:

1. Położna, która posiada tytuł magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa i specjalizację w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego lub ginekologicznego lub rodzinnego lub ginekologiczno-położniczego oraz

- zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego dla położnych *Podstawy diagnostyki ultrasonograficznej w położnictwie i ginekologii* lub
- zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego dla położnych *Diagnostyka ultrasonograficzna w położnictwie i ginekologii* lub
- certyfikat Londyńskiej Fundacji Medycyny Płodowej (The Fetal Medicine Foundation) lub
- inne certyfikaty potwierdzające kompetencje w zakresie wykonywania i oceny badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii.

2. Lekarz, który posiada specjalizację lekarską w dziedzinie ginekologii i położnictwa lub w dziedzinie radiologii oraz

- certyfikat Sekcji Ultrasonografii Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników lub
- certyfikat Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego lub
- certyfikat Sekcji Ultrasonografii Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników w zakresie wykonywania badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii (podstawowy) lub

- certyfikat Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego w zakresie ultrasonografii w położnictwie, diagnostyce prenatalnej i ginekologii lub
- certyfikat Londyńskiej Fundacji Medycyny Płodowej (The Fetal Medicine Foundation) lub
- inne certyfikaty potwierdzające kompetencje w zakresie wykonywania i oceny badań ultrasonograficznych w położnictwie i ginekologii.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Wykonać i zinterpretować podstawowe badanie ultrasonograficzne narządu rodniego i narządów sąsiadujących w miednicy mniejszej (wątroby, dróg żółciowych, trzustki, nerek, pęcherza moczowego) oraz opisać wynik badania.
2. Wykonać i zinterpretować podstawowe badanie ultrasonograficzne narządu rodniego u kobiety w różnym okresie życia i opisać wynik badania.
3. Wykonać i zinterpretować badanie ultrasonograficzne w diagnostyce ciąży niskiego ryzyka, ocenić prawidłowość jej rozwoju, rozpoznać życie i stan płodu, ocenić wiek ciążowy, wielkość płodu, wykluczyć duże wady anatomiczne płodu i opisać wynik badania i opisać wynik badania.
4. Określić, przy uzyskaniu jakich obrazów powinno być wykonane konsultacyjne badanie ultrasonograficzne czy też należy skierować pacjentkę do lekarza bądź do szpitala.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Udokumentowanie przeprowadzenia, co najmniej 10 badań ultrasonograficznych jamy brzusznej, co najmniej 20 badań ultrasonograficznych w położnictwie oraz co najmniej 15 badań ultrasonograficznych w ginekologii.
- Interpretacja, co najmniej 20 wyników badań ultrasonograficznych narządów jamy brzusznej, co najmniej 35 badań ultrasonograficznych w położnictwie oraz co najmniej 30 badań ultrasonograficznych w ginekologii.

7. WYKAZ ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH, DO KTÓRYCH JEST UPRAWNIONA POŁOŻNA PO UKOŃCZENIU KURSU SPECJALISTYCZNEGO *DIAGNOSTYKA ULTRASONOGRAFICZNA W POŁOŻNICTWIE I GINEKOLOGII* DLA POŁOŻNYCH

1. Przeprowadzenie wstępnej przesiewowej oceny ultrasonograficznej narządów jamy brzusznej (wątroby, dróg żółciowych, trzustki, nerek, pęcherza moczowego), których choroby najczęściej występują w przebiegu ciąży lub współistnieją ze schorzeniami narządu rodniego.
2. Wykonać i zinterpretować podstawowe badanie ultrasonograficzne u kobiety w różnych okresach życia narządu rodniego i narządów sąsiadujących w miednicy mniejszej z zastosowaniem różnorodnych technik oraz opisać wynik badania.
3. Przeprowadzenie i interpretacja badań ultrasonograficznych w diagnostyce ciąży niskiego ryzyka wraz z oceną prawidłowości jej rozwoju i opisem wyników badania.
4. Przeprowadzenie i interpretacja badania ultrasonograficznego w porożu wraz z opisem wyniku badania.

5. Określenie w jakich stanach klinicznych, przy jakich podejrzeniach i przy uzyskaniu, jakich obrazów powinno być wykonane konsultacyjne badanie ultrasonograficzne czy też należy skierować pacjentkę do lekarza bądź do szpitala.

8. WYKAZ LITERATURY OBOWIAZUJACEJ DO ZALICZENIA KURSU SPECJALISTYCZNEGO *DIAGNOSTYKA ULTRASONOGRAFICZNA W POŁOŻNICTWIE I GINEKOLOGII* DLA POŁOŻNYCHDLA POŁOŻNYCH

Literatura podstawowa:

1. Węgrzyn P., Borowski D., Wielgoś M.: Diagnostyka prenatalna w praktyce. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2021.
2. Pillay M., Briggs P., Bridson J-M. (red. wyd. polskiego Borkowski D., Czuba B.): Ultrasonografia w praktyce ginekologicznej. Wydawnictwo Medisfera, Warszawa 2019.
3. Kurjak A., Chervenak F.A. (red. wyd. polskiego Wielgoś M.): Ultrasonografia w położnictwie i ginekologii. Tom 1 Położnictwo. Podręcznik Donald School. Wydawnictwo Via Medica, Gdańsk 2014.
4. Pietryga M., Brązert J. (red.): Praktyczna ultrasonografia w położnictwie i ginekologii. Wydawnictwo Exemplum, Poznań 2020.
5. Obowiązujące standardy i rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników (PTGiP); Obowiązujące standardy i rekomendacje Sekcji Echokardiografii i Kardiologii Prenatalnej Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego (PTU).

Literatura uzupełniająca:

1. Callen P.W. (red. wyd. polskiego Dębski R.): Ultrasonografia w położnictwie i ginekologii. Tom 1-4, Wydawnictwo Edra Urban&Partner, Wrocław 2018.
2. Banholzer J., Banholzer P. (red. wyd. polskiego Jakubowski W.): Ultrasonografia. BASIC. Wydawnictwo Edra Urban&Partner, Wrocław 2014.
3. Czasopisma: Ginekologia i Perinatologia Praktyczna i Materiały edukacyjne i dydaktyczne Sekcji Ultrasonografii Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników oraz Polskiego Towarzystwa Ultrasonograficznego.

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej.
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych udzielanych przez pielęgniarkę albo położną samodzielnie bez zlecenia lekarskiego.
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej.
4. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lipca 2019 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu lekarza, lekarza dentystry, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego.

Niniejszy program kursu specjalistycznego dla położnych *Diagnostyka ultrasonograficzna w położnictwie i ginekologii* wchodzi w życie 14 dni od dnia zatwierdzenia przez Ministra Zdrowia.